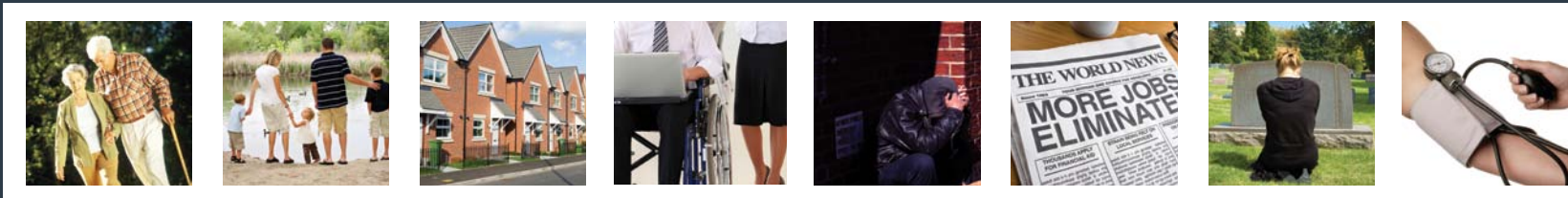

Sociale bescherming in België: ESSOBS data voor België

Sociale bescherming in België: ESSOBS data voor België

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3	5. Boekhoudkundige structuur van ESSOBS: Inkomsten en uitgaven	16
1. Inleiding	4	5.1. Algemeen	16
2. Een beetje geschiedenis	5	5.2. Inkomsten van de sociale bescherming	18
3. De ESSOBS-methodologie	6	5.3. Uitgaven van de sociale bescherming	19
3.1. Algemeen	6	5.4. Sociale prestaties per risico of functie	20
3.2. Definities	8	5.5. Aandeel van de prestaties in geld en in natura	21
A. De sociale bescherming	8	6. Vergelijking met de andere staten van de EU	22
B. De sociale zekerheid	9	6.1. De inkomsten van de sociale bescherming in de EU	22
C. De sociale bijstand	9	6.2. Totale uitgaven voor de sociale bescherming in de EU	24
3.3. Vergelijking tussen sociale bescherming en sociale zekerheid	10	6.3. De sociale prestaties per risico in de EU	26
4. Socialebeschermingsstelsels	12	7. Bibliografie	28
4.1. Begrippen	12	8. Afkortingen	29
4.2. Sociale prestaties	13		
A. Prestaties in geld	13		
B. Prestaties in natura	13		
4.3. Sociale risico's	14		
A. Ziekte/Geneeskundige verzorging	14		
B. Invaliditeit	14		
C. Ouderdom	14		
D. Overleving	14		
E. Gezin/Kinderen	15		
F. Werkloosheid	15		
G. Huisvesting	15		
H. Niet elders geklasseerde sociale uitsluiting	15		

1. Inleiding

In 2007 vertegenwoordigden in de EU de uitgaven voor sociale bescherming gemiddeld meer dan 26% van het BBP. In België vertegenwoordigden zij 26,8 % van het BBP. De pensioenen (rust- en overlevingspensioenen) waren in de EU gemiddeld goed voor meer dan 45% van de sociale prestaties (hetzij 11% van het BBP) en vormden zo het grootste deel van de uitgaven inzake sociale bescherming. In België vertegenwoordigden de uitgaven inzake ouderdom en overleving meer dan 40% van de sociale prestaties (10% van het BBP).

Maar waar komen die cijfers vandaan? Wat stellen ze voor? Wat is 'sociale bescherming'? Hoe zit het met de financiering ervan? Al deze vragen moeten worden beantwoord alvorens deze cijfers kunnen worden gebruikt en geïnterpreteerd, zeker met het oog op de verscheidenheid van de socialebeschermingssystemen. Zijn er verschillen tussen de landen die eerder het model van Lord Beveridge volgen, zoals Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Finland en Zweden, en de landen die eerder het model van Bismarck volgen, zoals België, Frankrijk en Spanje?

Deze gegevens kennen we dankzij het Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming (ESSOBS).

Het Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming beslaat alle landen van de Europese Unie. Op Belgisch niveau worden de gegevens verzameld door de directies-generaal Sociaal Beleid en Beleidsondersteuning van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid.

De FOD Sociale Zekerheid beoogt een dubbel doel met deze brochure:

- Dit Europees systeem van statistieken kort voorstellen: de ESSOBS-methodologie, de definities, de "socialebeschermingsstelsels" en de boekhoudkundige structuur van ESSOBS;
- Een overzicht geven van de financiële stromen op het vlak van de sociale bescherming in België, volgens de ESSOBS-methodologie, en deze vergelijken met die van de andere lidstaten van de EU (tabellen en grafieken).

In deze brochure stellen we de recentste gegevens voor België voor, die betrekking hebben op het jaar 2008. Aangezien de resultaten van de andere lidstaten van de EU voor 2008 bij de opmaak van deze brochure nog niet door Eurostat waren gepubliceerd, werden de cijfers voor 2007 gebruikt voor de vergelijking van België met de andere staten. De gegevens die een aantal Europese landen voor 2007 aan Eurostat bezorgden, zijn eveneens nog voorlopig.

Gelet op het louter informatieve doel en het feit dat we deze brochure bewust beknopt hebben willen houden, zullen we ons beperken tot de voorstelling van de gegevens, zonder ze te interpreteren. Daarvoor zouden de gegevens grondiger moeten worden bestudeerd. Niettemin zal een grondigere studie het voorwerp uitmaken van een volgende publicatie.

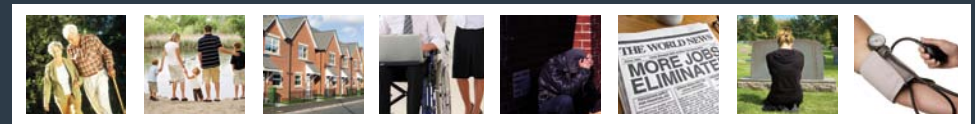
Voor meer details met betrekking tot de voorgestelde gegevens en de methodologie, verwijzen we de lezer door naar de Eurostat-website (<http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/esspros/information>).

Jan Bertels

Directeur generaal, DG Sociaal Beleid, FOD Sociale Zekerheid

Tom Auwers

Directeur generaal, DG Beleidsondersteuning, FOD Sociale Zekerheid

2. Een beetje geschiedenis

Eén van de belangrijkste opdrachten¹ van de Europese Unie is het bevorderen van een hoog niveau van sociale bescherming en van de economische en sociale samenhang tussen de lidstaten. Om die opdracht te vervullen, moet de Europese Commissie beschikken over gedetailleerde recente informatie over de organisatie, de toestand en de evolutie van de sociale bescherming in de lidstaten en in andere landen. De sociale bescherming is aldus steeds één van de belangrijkste bekommernissen geweest van de Europese Unie en haar lidstaten.

Voor deze opdracht was een specifieke tool nodig voor de statistische opvolging van de sociale bescherming in de Europese Unie. Daarom werd in de loop van de jaren 70, onder toezicht van het Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen (Eurostat) en in samenwerking met de vertegenwoordigers van de lidstaten van de Europese Unie, het Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming (ESSOBS) uitgewerkt. Deze werkzaamheden leidden tot de publicatie van de eerste methodologie voor de (financiële) statistieken inzake sociale bescherming, in 1981. Deze methodologie werd vervolgens herzien in 1996.

In 2007 werd onder impuls van de Europese Commissie een kader verordening betreffende het ESSOBS² goedgekeurd, die werd aangevuld met de verordening³ van de Commissie die de toepassingsmodaliteiten vastlegt, in het bijzonder van het kernsysteem van het ESSOBS. Deze verordeningen zijn in werking getreden op 1 januari 2008 en leggen de rapporteringsverplichtingen van de lidstaten van de Unie vast voor de statistieken inzake sociale bescherming. Aldus worden er statistieken verzameld over de inkomsten en uitgaven inzake sociale bescherming en over de pensioengerechtigden.

Alle definities en de gedetailleerde nomenclatuur van het Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming bevinden zich in de “ESSOBS-handleiding”⁴. Dat is het referentiedocument van de beide verordeningen van de Commissie die uitvoering geven aan de verordening van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot ESSOBS. Deze handleiding is gebaseerd op de bijgewerkte methodologie van 1996.

Tot slot merken we ook op dat de ESSOBS-statistieken niet enkel worden aangemaakt door de lidstaten van de Unie, maar ook door andere staten zoals Zwitserland, IJsland en Noorwegen, die deel uitmaken van de EFTA (European Free Trade Association).

1 Artikel 2 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (<http://eur-lex.europa.eu/nl/treaties/dat/11957E/tif/11957E.html>).

2 Verordening (EG) nr. 458/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 25 april 2007 betreffende het Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming (Essobs).

3 Verordening (EG) nr. 1322/2007 van de Commissie van 12 november 2007 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 458/2007 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming (Essobs) wat betreft de passende formaten voor de indiening van gegevens, de in te dienen resultaten en de criteria voor het meten van de kwaliteit van het Essobs-kernsysteem en de module over pensioengerechtigden.

4 http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/esspros/library?l=/4_publications/esspros_manual_1996/ks-ra-07-027-en/_FR_1.0_&a=d

3. De ESSOBS-methodologie

3.1. Algemeen

Het Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming maakt het mogelijk om onder de Europese landen een coherente vergelijking te maken van de sociale prestaties die aan de gezinnen worden verleend en de financiering ervan, dankzij een kader dat de organisatorische en administratieve verschillen tussen de landen overstijgt. Op die manier maakt het systeem het mogelijk de communautaire statistieken te analyseren op basis van de geharmoniseerde gegevens met betrekking tot de financiële stromen van de uitgaven en de inkomsten van de sociale bescherming. De ESSOBS-methodologie is dus gebaseerd op gemeenschappelijke normen, definities, classificaties en boekhoudkundige regels die gehanteerd dienen te worden voor de samenstelling van statistieken in de Europese Unie.

Deze methodologie is gebaseerd op een centraal systeem, vergezeld van modules voor de bijkomende statistische gegevens met betrekking tot de bijzondere aspecten van de sociale bescherming.

Het kernsysteem bevat de typegegevens met betrekking tot de ontvangsten en de uitgaven op het vlak van sociale bescherming die jaarlijks worden bekendgemaakt door Eurostat. De gegevens met betrekking tot deze financiële stromen komen van de rekeningen van de sociale bescherming.

Wat de modules betreft, heeft iedereen zijn eigen methodologie en, in voorkomend geval, zijn eigen bronnen en ramingsmethoden.

De gegevens in de verschillende modules werden vastgelegd op basis van de door de Commissie en de lidstaten uitgedrukte behoeften.

ESSOBS omvat thans drie modules:

De MODULE *“KWALITATIEVE GEGEVENS”*

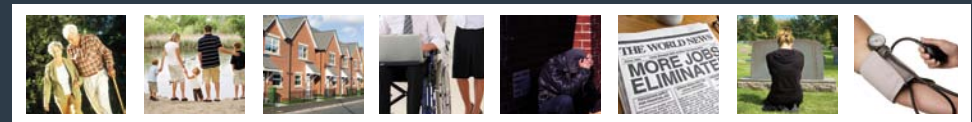
Het kernsysteem met de financiële gegevens wordt aangevuld met gedetailleerde kwalitatieve gegevens per stelsel en per uitkering, die een algemene beschrijving geven van elk stelsel en elke prestatie (financieringswijze, historiek, opmerkingen, wetgeving, enz.).

De MODULE *“AANTAL PENSIOENGERECHTIGDEN”*

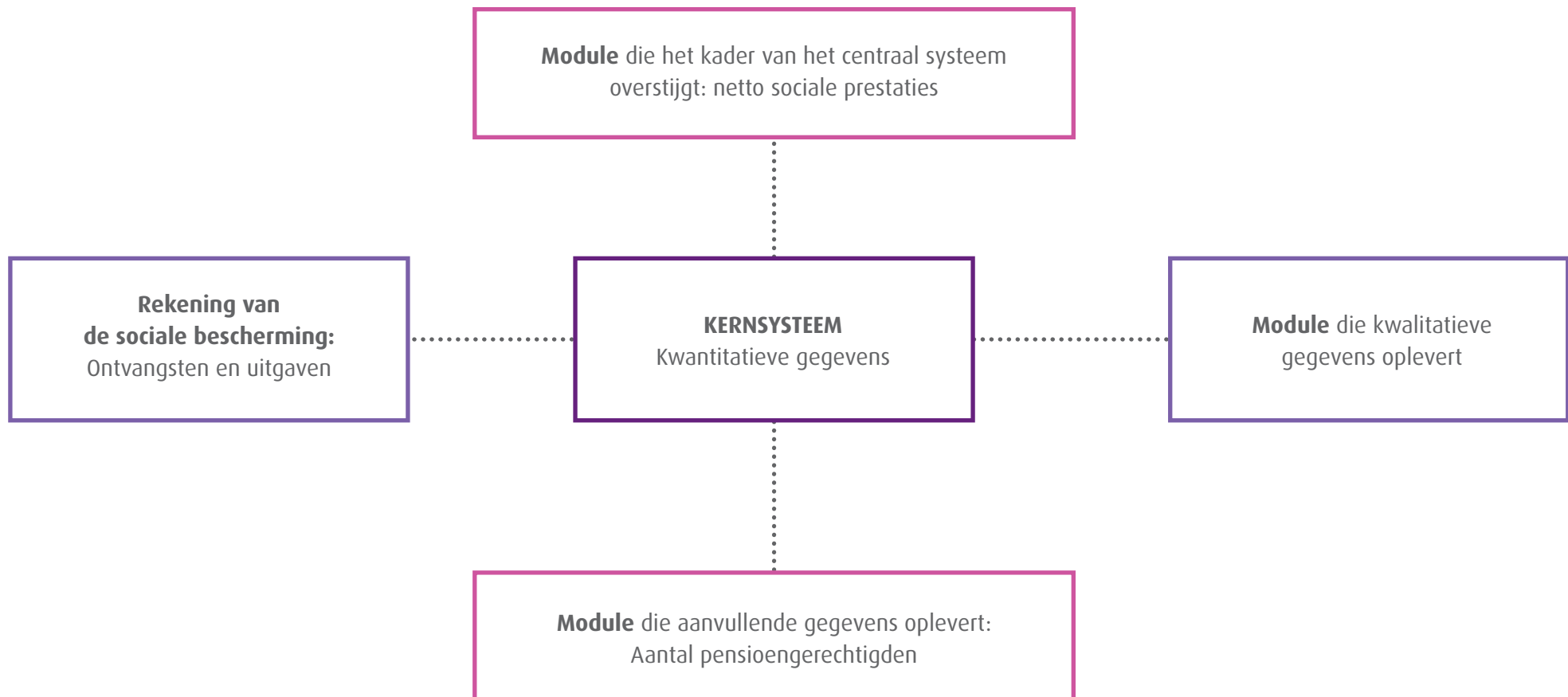
Het resultaat dat deze module oplevert, laat toe om te beoordelen hoe de pensioenstelsels evolueren (er bestaan 7 types inkomensvervangende prestaties die verschillende functies hebben en die ‘pensioenprestaties’ worden genoemd).

De MODULE *“NETTO SOCIALE PRESTATIES”*

De invloed van de fiscale systemen op de sociale bescherming door middel van de belastingen en de sociale bijdragen die de rechthebbenden betalen op de inkomensvervangende prestaties.

Schema van het ESSOBS-systeem

3.2. Definities

Laten we eerst enkele definities overlopen die essentieel zijn om de 'ESSOBS'-statistieken te begrijpen.

De ESSOBS-methodologie verwijst dus naar het begrip sociale bescherming. Het begrip sociale bescherming moet dus worden vergeleken met het begrip sociale zekerheid, teneinde de verschillende concepten die in ESSOBS worden gebruikt beter te begrijpen.

A. De sociale bescherming

Onder sociale bescherming wordt verstaan⁵: alle maatregelen van openbare of particuliere instellingen die tot doel hebben om de lasten van huishoudens en personen ten gevolge van een vastgestelde reeks risico's en behoeften te verlichten, op voorwaarde dat er geen sprake is van een gelijktijdige tegenprestatie of individuele overeenkomst. Met andere woorden, de sociale bescherming omvat alle institutionele mechanismen die de vorm aannemen van een systeem van collectieve voorzorg en/of uitvoering geven aan een principe van sociale solidariteit, waarmee de leden van de maatschappij worden beschermd tegen een aantal sociale risico's of die tegemoet komen aan fundamentele sociale behoeften. Deze sociale bescherming gaat vaak gepaard met de betaling van sociale uitkeringen aan de gezinnen die worden geconfronteerd met de realisatie van deze risico's, maar ook met het verlenen van diensten aan de gezinnen.

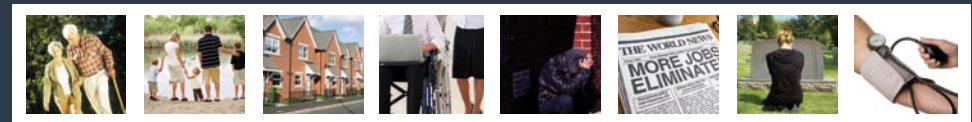
Deze definitie van sociale bescherming houdt bijgevolg geen rekening met de rechtstreekse overdrachten van middelen tussen huishoudens of particulieren in de vorm van giften, onderlinge familiale steun en dergelijke.

De sociale bescherming omvat ook alle andere types van collectieve verzekeringen (van de zogenaamde 'eerste' of 'tweede pijler'), en ook een ruimere waaier van diensten en voorzieningen die rechtstreeks ter beschikking worden gesteld van de bevolking (bv. sociale tariefverminderingen, plaatsingsdiensten (Actiris, VDAB, Forem,...), adviesdiensten van het type Kind en Gezin, ONE, enz.

In het ESSOBS worden de sociale prestaties uitgesplitst per functie, waarbij elke functie overeenstemt met een risico of een behoefte die onder de sociale bescherming valt. Er worden **8 sociale risico's of "ESSOBS-functies" onderscheiden:**

1. <i>Ziekte/geneeskundige verzorging</i>	5. <i>Gezin/Kinderen</i>
2. <i>Invaliditeit</i>	6. <i>Werkloosheid</i>
3. <i>Ouderdom</i>	7. <i>Huisvesting</i>
4. <i>Overleving</i>	8. <i>Niet elders geklasseerde sociale uitsluiting</i>

⁵ Definitie naar de ESSOBS-handleiding 2008.

B. De sociale zekerheid

De sociale zekerheid kan worden beschouwd als een voorkeursinstrument van de sociale bescherming bedoeld voor de individuele personen en de gezinnen.

Met andere woorden, de sociale zekerheid omvat een aantal wetten en reglementen die de relaties tussen de werknemers en de werkgevers regelen en die de sociale zekerheid van de werknemers, de zelfstandigen en de behoeftigen waarborgen⁶. Wanneer we het over de sociale zekerheid hebben, onderscheiden we twee grote stromingen: de theorie van Bismarck, die de sociale zekerheid baseert op de beroepsactiviteit, te weten: de realisatie van het risico, en de theorie van Lord Beveridge die de sociale zekerheid koppelt aan het behoren van een persoon tot een nationale collectiviteit: de preventie van het risico, de minimumprestaties en de schadeloosstellingen.

Ons Belgisch systeem heeft kenmerken van de beide systemen. Zo krijgt men bijvoorbeeld een pensioen omdat men bijdragen heeft betaald (Bismarck), maar tegelijkertijd heeft (bijna) iedereen recht op een terugbetaling van zijn hospitalisatiekosten (Beveridge).

In België bestaat de sociale zekerheid uit de klassieke **zeven 'takken'**:

1. Rust- en overlevingspensioenen;
2. Werkloosheid;
3. Arbeidsongevallenverzekering;
4. Beroepsziektenverzekering;
5. Gezinsbijslag;
6. Ziekte- en invaliditeitsverzekering;
7. Jaarlijkse vakantie.

In het kader van het ESSOBS wordt deze laatste tak (jaarlijkse vakantie) evenwel niet beschouwd als sociale bescherming, maar als onderdeel van de loonbepalingen van de werknemers.

C. De sociale bijstand

Het tweede belangrijke instrument bij de tenuitvoerlegging van het sociaal beleid in België is de sociale bijstand, die eveneens deel uitmaakt van het domein dat ESSOBS beslaat. De socialebijstandsregelingen worden ook de **"residuele regelingen"** genoemd, omdat ze steun verlenen aan de personen die geen inkomen hebben of die over een te laag inkomen beschikken.

De sociale bijstand omvat **vier types prestaties**:

1. Het leefloon (en de sociale steun in de brede zin);
2. De inkomensgarantie voor ouderen (IGO);
3. De gewaarborgde kinderbijslag;
4. De tegemoetkomingen voor personen met een handicap.

⁶ Definitie geciteerd uit « Notions de sécurité sociale: Jean-Christophe Wérenne, januari 2006 ».

3.3. Vergelijking tussen sociale bescherming en sociale zekerheid

De begrippen sociale bescherming, sociale zekerheid en sociale bijstand tonen ons dat, in tegenstelling tot ons sociaal systeem, de ‘functies’ van het ESSOBS zijn vastgelegd volgens socialebeschermingsdoelstelling of “sociaal risico” en niet per tak van de sociale bescherming. De afbakening tussen de takken in de Belgische sociale zekerheid is niet identiek aan die van de ‘functies’ van het ESSOBS. Zo merken we bijvoorbeeld op dat de takken ‘ziekte-invaliditeit’ en arbeidsongevallen en beroepsziekten in het ESSOBS zijn opgenomen onder de functies ziekte, invaliditeit en overleving. Met andere woorden, de sociale zekerheid is opgenomen in het domein dat wordt bestreken door de ESSOBS-statistieken, maar we vinden de Belgische administratieve compartimentering er niet in terug. Verschillende van de ‘takken’ van de sociale zekerheid worden verdeeld over verschillende ‘functies’ van de sociale bescherming.

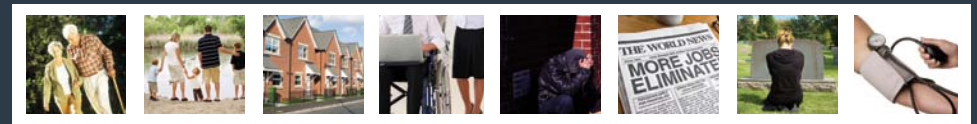
Volgens het ESSOBS kunnen niet alle door eenzelfde stelsel toegekende prestaties zo maar integraal worden geklasseerd onder dezelfde functie. Zo kunnen bepaalde prestaties van een pensioenfonds immers tot doel hebben de lasten te verlichten van een gerechtigde die door omstandigheden behoeftig is geworden. Als deze omstandigheid het overlijden is van het gezinshoofd, vallen deze prestaties onder de functie Overleving. Wanneer deze omstandigheid echter het verlies is van de fysieke geschiktheid om economische en sociale activiteiten uit te oefenen, dienen de prestaties te worden geklasseerd onder functie Invaliditeit.

In de Belgische sociale zekerheid worden de tegemoetkomingen voor personen met een handicap geklasseerd bij de redisuele stelsels, in het ESSOBS worden ze evenwel geklasseerd onder de functie Invaliditeit. Zo zijn de tariefverminderingen toegekend aan grote gezinnen en het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers bijvoorbeeld elementen die in aanmerking worden genomen in het kader van het ESSOBS en die deel uitmaken van de sociale bescherming in de brede zin.

De aanvullende pensioenvoorzieningen vallen onder de sociale bescherming zoals gedefinieerd door het ESSOBS wanneer ze verplicht zijn of voldoen aan de criteria inzake sociale solidariteit, d.w.z. wanneer ze niet gebaseerd zijn op het individuele risicoprofiel. De tweede pijler van het Belgische pensioensysteem wordt opgenomen onder de functie Ouderdom of Overleving (weduwen, weduwnaars en wezen).

Een andere functie die het ESSOBS onderscheidt van de sociale zekerheid in de enge zin, is ‘huisvesting’, een functie die geen deel uitmaakt van ons socialezekerheidssysteem.

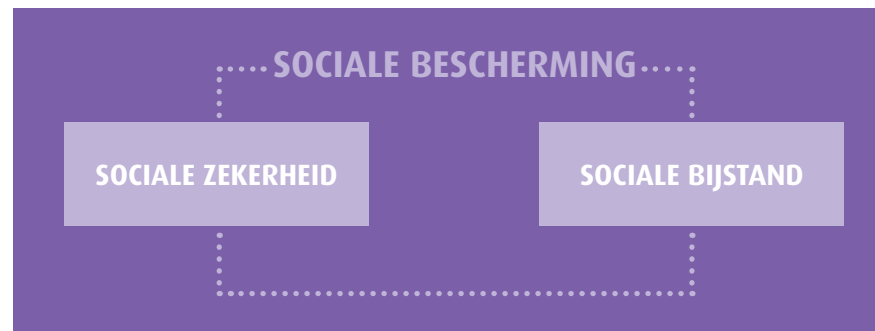
Het ESSOBS past de functionele uitsplitsing enkel toe op de socialebeschermingsprestaties en niet op de inkomsten. Het is immers toegelaten dat één type inkomsten kan dienen voor de financiering van de prestaties van verschillende functies.

Anderzijds neemt het ESSOBS een aantal functies niet in aanmerking. Zo houdt het systeem geen rekening met bijvoorbeeld onderwijs, ook al kan de toegang tot onderwijs worden beschouwd als een belangrijk instrument voor sociale emancipatie.

Tot slot merken we ook op dat in de lidstaten van de EU het sociaal beleid ook en soms op significante wijze aansluiting vindt bij het fiscaal recht (in de vorm van fiscale voordelen). Deze maatregelen zijn thans niet opgenomen in het ESSOBS.

Aangezien het ESSOBS zich baseert op het begrip sociale bescherming (dat een ruimer domein beslaat), is het evident dat de cijfers van de voorgestelde sociale prestaties hoger zijn dan de cijfers die enkel betrekking hebben op de Belgische sociale zekerheid. De ESSOBS-methodologie heeft dus het voordeel dat ze een ruime blik geeft op het Belgische sociale systeem en tegelijk internationale vergelijkingen mogelijk maakt.

Het domein van de ESSOBS-statistieken omvat zowel de publieke stelsels als de (collectieve) privéstelsels.

4. Socialebeschermingsstelsels

4.1. Begrippen

Het centrale ESSOBS-systeem is opgebouwd rond de 'socialebeschermingsstelsels', die de statistische eenheid ervan vormen. Een stelsel is een geheel van wettelijke en reglementaire bepalingen dat de toekenning van de sociale prestaties regelt en de kosten ervan geheel of gedeeltelijk draagt.

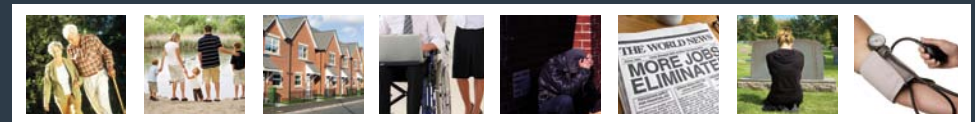
De socialebeschermingsstelsels worden beheerd door institutionele eenheden, maar zijn zelf geen institutionele eenheden. Bepaalde institutionele eenheden beheren in hoofdzaak socialebeschermingsstelsels, bijvoorbeeld: de socialezekerheidsadministraties, de pensioenfondsen, de bijstandsinstellingen en de ziekenfondsen. Voor andere is het beheer van een socialebeschermingsstelsel een neventaak, bijvoorbeeld: de werkgevers, de verzekeringsondernemingen en de vakorganisaties. In het kader van het ESSOBS is het absoluut noodzakelijk dat voor elk socialebeschermingsstelsel een gescheiden inkomsten- en uitgavenrekening kan worden opgemaakt.

De stelsels worden geklasseerd op basis van diverse criteria: het type eenheid dat de beslissingsmacht heeft (al dan niet gecontroleerd door de overheid), het al dan niet verplichte karakter, de manier waarop de rechten worden opgebouwd (al dan niet op basis van bijdragen), het toepassingsgebied van het stelsel (universeel, algemeen of specifiek), en het beschermingsniveau (basis of aanvullend).

Voor elk van deze criteria worden de stelsels ingedeeld bij de groep die overeenstemt met hun hoofdkenmerk. Elk stelsel wordt aldus geklasseerd in een unieke categorie per criterium. Voor België⁷ zijn er volgens de hierboven vermelde criteria een zeventigtal socialebeschermingsregels.

Twee belangrijke concepten tekenen zich af wanneer we het over een sociaal stelsel hebben, het gaat om de sociale prestaties en de sociale risico's.

⁷ De lijst met alle regelingen van alle landen bevindt zich op de Eurostat-website: http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/esspros/library?l=/4_publications/esspros_manual_1996/en_manual_pdf/_FR_1.0_&a=d

4.2. Sociale prestaties

Zij worden gedefinieerd als lopende overdrachten bedoeld om het beschikbaar inkomen van de gezinnen te beschermen tegen de realisatie van een aantal risico's of behoeften. Het is duidelijk dat de sociale prestaties de hoofdmoot vormen van de socialebeschermingsuitgaven.

De sociale prestaties kunnen worden toegekend met of zonder inkomensvoorwaarden.

De prestaties met inkomensvoorwaarden zijn prestaties waarvoor expliciet of impliciet de voorwaarde geldt dat het inkomen van de rechthebbenden lager moeten zijn dan een bepaald grensbedrag. De steun voor de jongerenleningen in Wallonië en de leningen van het Vlaams Woningfonds zijn bijvoorbeeld prestaties met inkomensvoorwaarden. Het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers is echter een prestatie zonder inkomensvoorwaarde, want het hangt niet af van het inkomen van de persoon.

De ESSOBS-methodologie maakt bovendien een onderscheid tussen prestaties in geld (uitkeringen) en prestaties in natura.

A. Prestaties in geld

Een prestatie in geld is een prestatie die wordt uitbetaald in geld en waarvoor geen bewijs van de daadwerkelijke uitgaven van de gerechtigde wordt vereist (bijvoorbeeld: de aanvullende pensioenen voor landbouwers, de gezinsbijslag,).

Prestaties in geld kunnen periodiek of eenmalig zijn:

- **Periodieke prestaties in geld:** prestaties die op regelmatige tijdstippen worden uitbetaald, met een wekelijkse, maandelijkse of driemaandelijkse frequentie. Bijvoorbeeld: uitkeringen voor volledige werkloosheid, betaald ziekteverlof.
- **Eenmalige prestaties in geld:** prestaties die bij bepaalde gelegenheden eenmalig worden uitbetaald (overlijdensuitkeringen, geboortepremies, enz.).

B. Prestaties in natura

Prestaties in natura zijn prestaties die worden toegekend in de vorm van goederen of diensten. Hulp bij dagelijkse taken en de opvang van personen met een handicap behoren tot dit type van prestaties. De prestaties waarvoor het bewijs van de daadwerkelijke uitgaven van de gerechtigde wordt geëist, zijn terugbetalingen die worden beschouwd als prestaties in natura. De terugbetalingen van onze verzekering voor geneeskundige verzorging worden dus beschouwd als prestaties in natura.

We kunnen al deze prestaties dus analyseren in functie van hun type: in geld of in natura, zonder of met inkomensvoorwaarden en periodiek of eenmalig.

4.3. Sociale risico's

ESSOBS gaat uit van 8 types sociale risico's (functies) of behoeften die aanleiding kunnen geven tot sociale bescherming (ziekte/geneeskundige verzorging, invaliditeit, ouderdom, overleving, gezinnen/kinderen, werkloosheid, huisvesting en niet elders geklasseerde sociale uitsluiting). De afbakening van deze risico's/functies maakt het aldus mogelijk om het observatieveld van de sociale bescherming te beperken tot de domeinen die het meest relevant worden geacht in het Europese kader en om statistieken op te maken die vergelijking tussen de lidstaten van de EU mogelijk maken.

A. Ziekte/ Geneeskundige verzorging

Deze functie stemt overeen met de sociale bescherming verleend om het inkomensverlies ingevolge een tijdelijke arbeidsongeschiktheid door ziekte of ongeval te compenseren. Het gaat ook om de medische zorgen die worden verleend in het kader van de sociale bescherming om de gezondheidstoestand van de beschermde personen te bewaren, te herstellen of te verbeteren.

Geneeskundige verzorging omvat eveneens de goederen en diensten voor preventie, bescherming en revalidatie.

B. Invaliditeit

De sociale bescherming van personen die volledig of gedeeltelijk ongeschikt zijn om een beroepsbezigheid uit te oefenen of een normaal maatschappelijk leven te leiden ten gevolge van een lichamelijke of geestelijke handicap die waarschijnlijk blijvend is of langer dan een vastgestelde minimumperiode zal voortduren.

Behoren niet tot deze functie: de prestaties in geld en in natura voor personen met een handicap die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt.

C. Ouderdom

De functie ouderdom betreft de verstrekking van sociale bescherming tegen risico's die verband houden met ouderdom (inkomstenderving, ontoereikend inkomen, gebrek aan zelfstandigheid in het dagelijkse leven, verminderde deelname aan het maatschappelijke leven enzovoort).

Behoren niet tot deze functie: de vervroegde ouderdomspensioenen uitgekeerd aan oudere werknemers die omwille van een handicap of werkloosheid met pensioen gaan vóór ze de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt.

D. Overleving

Het gaat om de sociale bescherming van de overlevenden van een overledene (zoals de echtgenoot, de ex-echtgenoot, de kinderen, de kleinkinderen, de ouders of andere familieleden).

In principe wordt de overlevingsprestatie uitgekeerd op basis van een afgeleid recht, d.w.z. een recht dat oorspronkelijk toebehoort aan een andere persoon, wiens overlijden de voorwaarde is voor de toekenning van de prestatie. Bepaalde socialebeschermingsstelsels behandelen dit recht evenwel als een rechtstreeks recht, d.w.z. dat er geen verband is tussen de ontvangen overlevingsprestatie en de prestaties waarop de overleden persoon aanspraak had kunnen maken.

E. Gezin/Kinderen

Onder de functie Gezin/Kinderen verstaan we: de sociale bescherming van gezinnen die kinderen ten laste hebben.

Het betreft ook de prestaties om personen die andere personen ten laste hebben financieel te helpen, alsook de hun verstrekte sociale diensten, met name deze die de gezinnen helpen en beschermen. We vinden bijvoorbeeld in deze functie de kinderbijslagen, het ouderschapsverlof, diverse diensten aan gezinnen, jongeren of kinderen, met inbegrip van verlaagde prijzen en tarieven, enz...

F. Werkloosheid

Het gaat om de sociale bescherming van arbeidsgeschikte personen die werk zoeken maar geen werk vinden. Behoren niet tot deze functie: de prestaties in geld en in natura voor werklozen die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt.

In België zijn verschillende diensten betrokken bij de openbare dienstverlening inzake werkgelegenheid: de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening (RVA) op federaal niveau, de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) in het Vlaams Gewest, Actiris in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Forem in het Waals Gewest en het "Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft" (ADG) voor de Duitstalige Gemeenschap. Andere lokale organisaties nemen ook deel aan de openbare dienstverlening inzake werkgelegenheid zoals "Bruxelles Formation", de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen, enz...

G. Huisvesting

Het gaat om de sociale bescherming die de gezinnen helpt om hun huisvestingskosten te dragen (prestaties onderworpen aan een inkomensvoorwaarde). In België gebeurt dit voor een belangrijk deel via toegestane verminderingen van de huurprijs van sociale woningen.

In België wordt in huisvestingssteun voorzien door de sociale huisvestingsmaatschappijen: de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) in Vlaanderen, de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Société wallonne de logement (SWL) in Wallonië.

H. Niet elders geklasseerde sociale uitsluiting

Wordt gedefinieerd als de sociale bescherming van uitgesloten personen of personen die bedreigd zijn met sociale uitsluiting (zoals behoeftigen, personen met een laag inkomen, immigranten, allochtone bevolkingsgroepen, vluchtelingen, alcohol- en drugsverslaafden, slachtoffers van agressie, enz.).

We merken op dat voor België in deze functie ook de prestaties worden geklasseerd die onder de definitie van sociale bescherming vallen, maar die niet (langer) op een enigszins betrouwbare wijze kunnen worden uitgesplitst tussen de verschillende functies. Zo worden bijvoorbeeld de tariefverminderingen op gas en elektriciteit in deze functie geklasseerd.

5. Boekhoudkundige structuur van ESSOBS: Inkomsten en uitgaven

5.1. Algemeen

De rekeningen van de sociale bescherming geven de jaarlijkse inkomsten- en uitgavenstromen weer van de socialebeschermingsstelsels. Er bestaan verschillende manieren om de belangrijkste categorieën van inkomsten en uitgaven van de socialebeschermingsstelsels voor te stellen. De eenvoudigste methode is een opsommende lijst ervan op te maken, te beginnen met de inkomsten.

In het kernstelsel van het ESSOBS is de beschrijving van de inkomsten en de uitgaven van de socialebeschermingsstelsels beperkt tot de lopende verrichtingen. De zogenaamde “kapitaalverrichtingen” zoals de bouw van gebouwen, leningen, enz. horen daar niet bij (enkel de bijhorende kosten en de opbrengsten worden opgenomen (interesten, huurgelden, ...)).

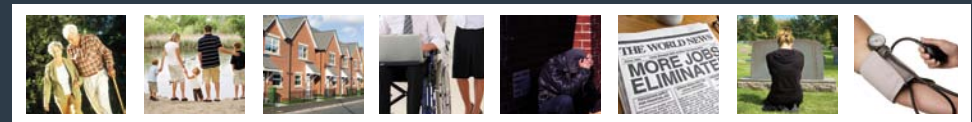
De inkomsten van de sociale bescherming omvatten:

- **De sociale bijdragen:** de uitgaven van de werkgevers ten voordele van hun werknemers of de uitgaven van de beschermde personen zelf om recht te hebben op sociale prestaties.
- **De overheidsbijdragen:** de werkingsuitgaven van de door de overheidsadministratie gecontroleerde stelsels met bijdragebetaling, ten laste van de overheidsadministraties (de fiscale inkomsten).
- **De overdrachten van andere stelsels:** de betalingen om niet ontvangen van andere socialebeschermingsstelsels.
- **De andere inkomsten:** de andere lopende inkomsten van de socialebeschermingsstelsels (de inkomsten uit eigendom en de andere inkomsten).

De socialebeschermingsuitgaven omvatten:

- **De sociale prestaties:** overdrachten in geld of in natura, aan gezinnen of particulieren, door de socialebeschermingsstelsels bedoeld om de lasten ten gevolge van een aantal risico's of behoeften te verlichten.
- **De werkingsuitgaven:** de kosten ten laste van het stelsel voor het beheer en de administratie ervan.
- **De overdrachten tussen stelsels:** de betalingen om niet aan andere socialebeschermingsstelsels.
- **De andere uitgaven:** de diverse kosten van de socialezekerheidsstelsels (betaling van het inkomen uit eigendom e.a.).

De boekingsmethoden zijn afgestemd op de principes van het ESR 95 (Europees systeem van rekeningen) dat onder andere bepaalt dat de prestaties, bijdragen en andere stromen worden weergegeven op basis van de rechten vastgesteld op het ogenblik van het ontstaan van een vordering of een schuld.

Met het oog op internationale vergelijkingen, is de referentieperiode voor de ESSOBS-rekeningen het kalenderjaar. De landen kunnen evenwel volgens hun eigen behoeften de voorkeur geven aan perioden die samenvallen met de verschillende boekhoudkundige periodes (bv. VK) of met de geldigheidsperioden van de barema's van de prestaties en de sociale bijdragen.

In België is de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid belast met de inzameling en de verwerking van de gegevens over de financiële stromen van de uitgaven en de inkomsten op het vlak van de sociale bescherming. Het is bij de openbare instellingen van sociale zekerheid, de overheidsbedrijven (De Post, de NMBS, Belgocontrol, enz.) en andere overheids- en privé-instellingen dat de FOD Sociale Zekerheid de basisgegevens voor het ESSOBS verzamelt.

Overzichtstabel van de boekhoudkundige structuur van het kernsysteem van het ESSOBS

INKOMSTEN	SOCIALE BIJDRAGEN
	OVERHEIDSBIJDRAGEN
	OVERDRACHTEN TUSSEN STELSLS
	ANDERE INKOMSTEN
UITGAVEN	SOCIALE PRESTATIES
	WERKINGSUITGAVEN
	OVERDRACHTEN TUSSEN STELSLS
	ANDERE UITGAVEN

5.2. Inkomsten van de sociale bescherming

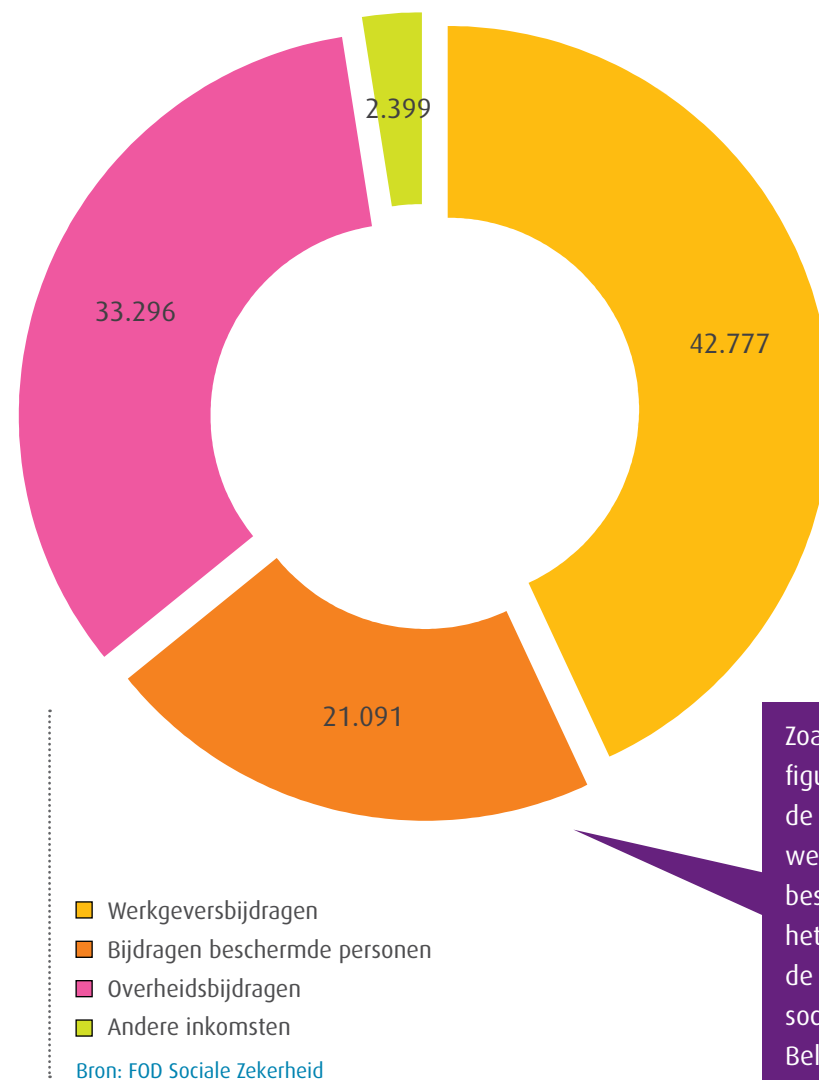
Het Belgisch BBP⁸ bedroeg in 2008 344,68 miljard euro.

Tabel 1: Bedragen van de sociale inkomsten in 2008

	IN MILJOEN €	IN % VAN HET BBP
WERKGEVERSBIJDRAGEN	42.777	12,4
BIJDRAGEN BESCHERMDE PERSONEN	21.091	6,1
OVERHEIDSBIJDRAGEN	33.296	9,7
ANDERE INKOMSTEN	2.399	0,7
TOTALE INKOMSTEN	99.563	28,9

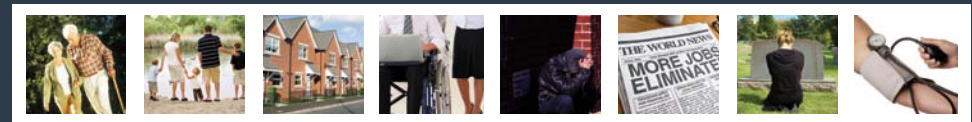
Bron: FOD Sociale Zekerheid

Figuur 1: Verdeling van de sociale inkomsten in 2008

Zoals de bovenstaande figuur toont, vormen de bijdragen van de werkgevers en van de beschermde personen het grootste deel van de inkomsten van de sociale bescherming in België.

8 <http://www.plan.be/databases/PVar.php?VC=MODRESV&DB=MOD&XT=1&ND=&lang=nl>

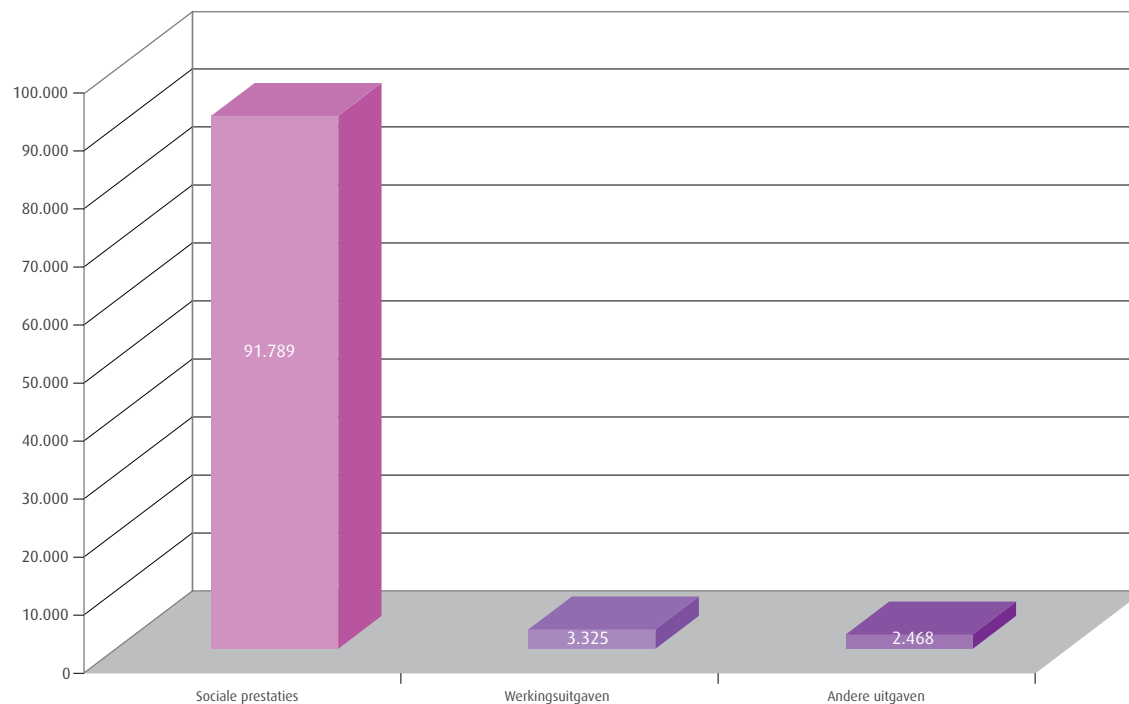
5.3. Uitgaven van de sociale bescherming

Tabel 2: Sociale uitgaven in 2008

	IN MILJOEN €	IN % VAN HET BBP
SOCIALE PRESTATIES	91.789	26,6
WERKINGSUITGAVEN	3.325	0,9
ANDERE UITGAVEN	2.468	0,7
TOTALE UITGAVEN	97.582	28,3

Bron: FOD Sociale Zekerheid

Figuur 2: Verdeling van de sociale uitgaven in 2008

In 2008, vertegenwoordigden de uitgaven voor de sociale bescherming 28,3% van het Belgische BBP. De sociale prestaties vertegenwoordigden 26,6% van het BBP.

Bron: FOD Sociale Zekerheid

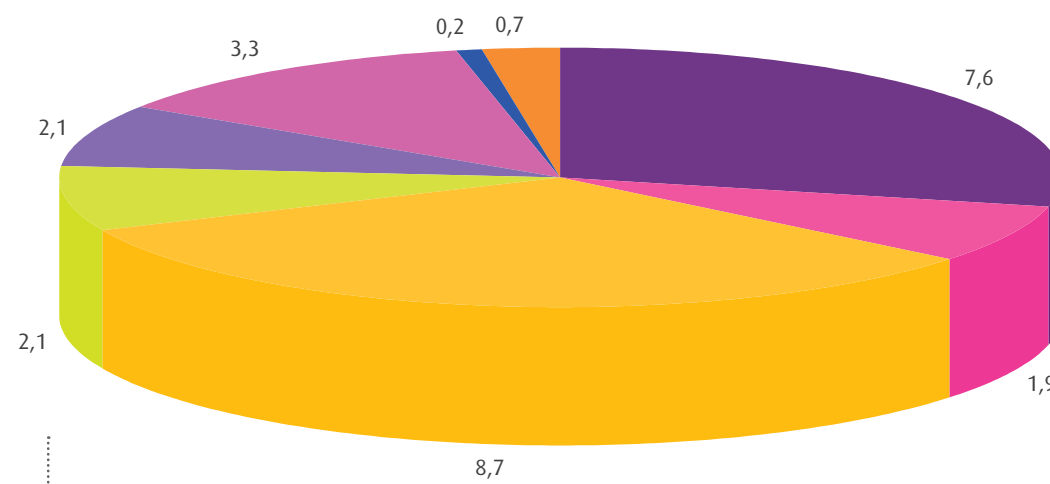
5.4. Sociale prestaties per risico of functie

Tabel 3: Bedragen van de sociale prestaties per risico van het ESSOBS in 2008

RISICO	IN MILJOEN €	IN % VAN HET BBP
ZIEKTE/GENEESKUNDIGE VERZORGING	26.068	7,6
INVALIDITEIT	6.510	1,9
OUDERDOM	30.045	8,7
OVERLEVING	7.303	2,1
GEZIN	7.131	2,1
WERKLOOSHEID	11.443	3,3
HUISVESTING	791	0,2
SOCIALE UITSLUITING	2.500	0,7
TOTAAL SOCIALE PRESTATIES	91.789	26,6

Bron: FOD Sociale Zekerheid

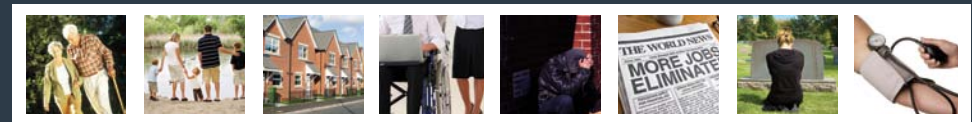
Figuur 3: Sociale risico's in % van het BBP in 2008

- Ziekte/Geneeskundige verzorging
- Invaliditeit
- Ouderdom
- Overleving
- Gezin
- Werkloosheid
- Huisvesting
- Sociale uitsluiting

Bron: FOD Sociale Zekerheid

We merken op dat in 2008 de ouderdomsuitkeringen in België het grootste aandeel vormen. Ze vertegenwoordigen 8,7% van het Belgische BBP. De combinatie van de functies ziekte en invaliditeit (wat overeenkomt met onze concepten ziekte- en invaliditeitsverzekering, arbeidsongevallen en beroepsziekten), vertegenwoordigt een aandeel van een quasi vergelijkbare grootte.

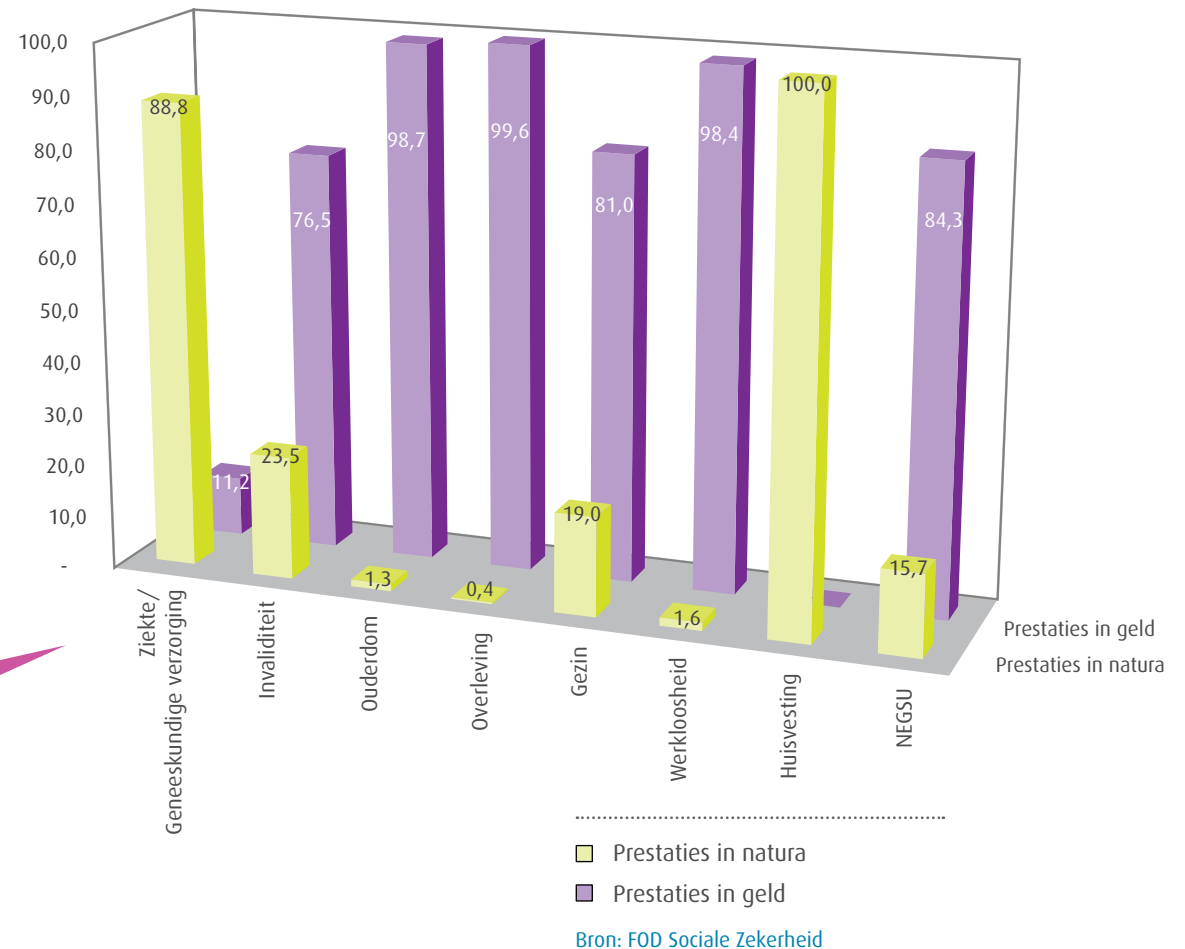
5.5. Aandeel van de prestaties in geld en in natura

Tabel 4: Types prestaties

IN % VAN HET TOTAAL VAN DE PRESTATIES	PRESTATIES IN NATURA	PRESTATIES IN GELD
ZIEKTE/ GENEESKUNDIGE VERZORGING	88,8	11,2
INVALIDITEIT	23,5	76,5
OUDERDOM	1,3	98,7
OVERLEVING	0,4	99,6
GEZIN	19,0	81,0
WERKLOOSHEID	1,6	98,4
HUISVESTING	100,0	0,0
NEGSU ⁹ .	15,7	84,3

Bron: FOD Sociale Zekerheid

Figuur 4: Percentage van de prestaties per type van prestaties in 2008

In België worden de meeste prestaties in geld geleverd, met uitzondering van de functies ziekte en huisvesting, waar de volledige prestatie in natura is.

De prestaties in natura van de functies ziekte en invaliditeit stemmen overeen met onze verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

⁹ Niet elders geklasseerde sociale uitsluiting.

6. Vergelijking met de andere staten van de EU

De cijfers van de in dit hoofdstuk voorgestelde sociale prestaties worden aan Eurostat geleverd door de staten. Zij registreren deze cijfers zonder enige aftrek van belastingen of andere verplichte inhoudingen die verschuldigd zijn door de gerechtigden. De gebruikers van de gegevens dienen te weten dat voor bepaalde types van analyses het gebruik van gegevens betreffende brutoprestaties tot foute conclusies kan leiden.

De in het kader van de sociale bescherming toegekende prestaties kunnen verschillende vormen aannemen. In het kader van het ESSOBS zijn ze evenwel beperkt tot:

- Contante betalingen aan beschermden personen;
- Terugbetaling van de door de beschermden personen gemaakte uitgaven;
- Rechtstreeks aan de beschermden personen geleverde goederen en diensten.

Het gaat dus om rechtstreekse voordelen, in die zin dat ze een rechtstreekse verhoging van het beschikbare inkomen van de gerechtigden tot gevolg hebben.

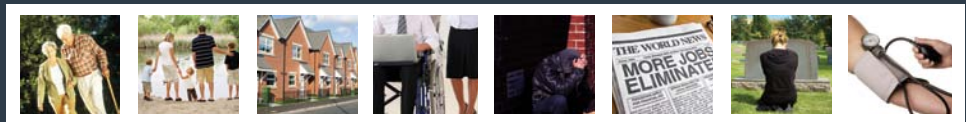
6.1. De inkomsten van de sociale bescherming in de EU

Voor de leesbaarheid nemen we niet alle informatie op van alle landen waarvoor ESSOBS-statistieken beschikbaar zijn, maar beperken we ons tot een selectie. De volledige informatie kan worden geraadpleegd op de website van Eurostat (http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/esspros/info/data/esspros_public_data/publication/index.htm).

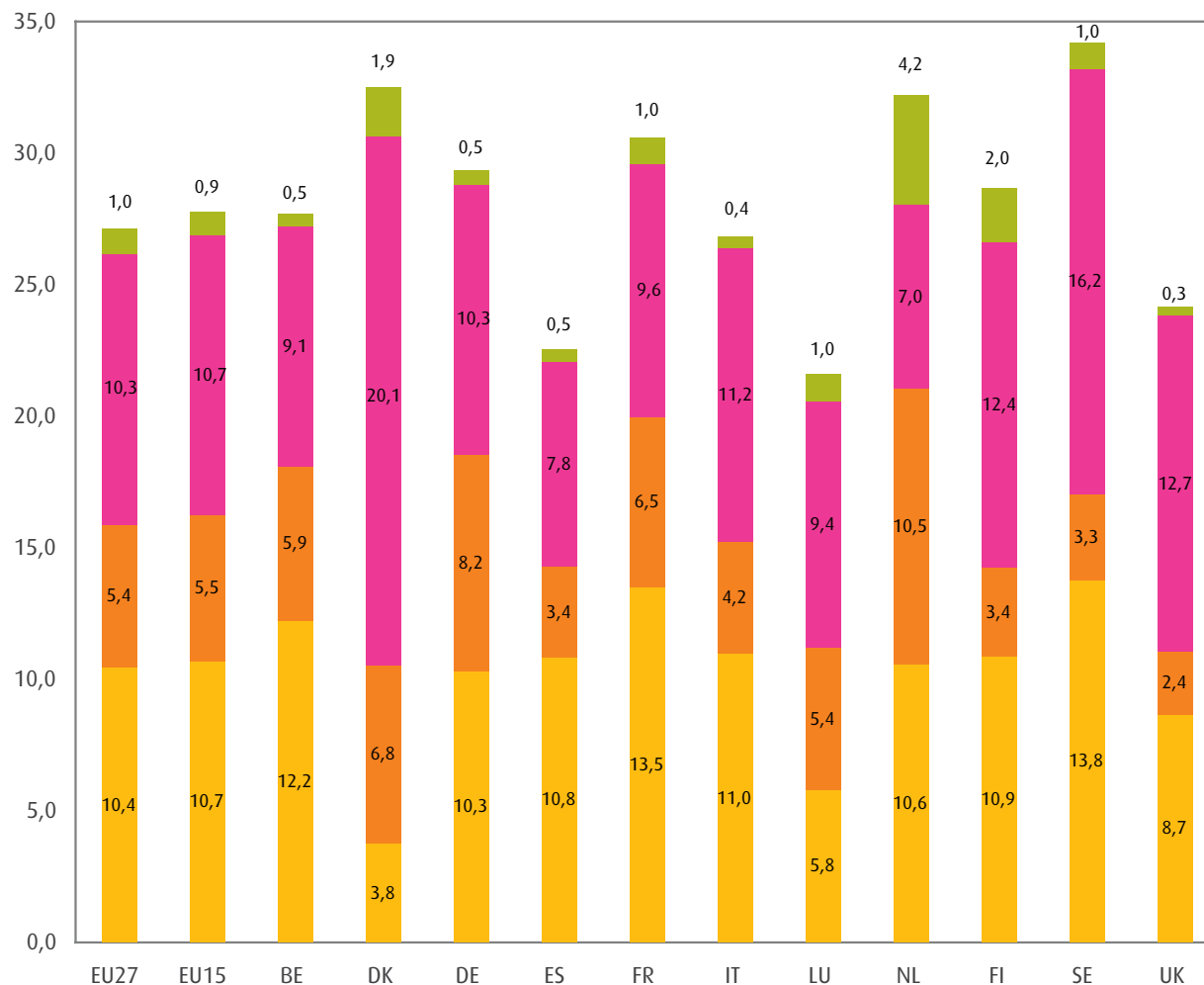
Tabel 5: Bedragen van de sociale inkomsten in % van het BBP in 2007

IN % VAN HET BBP	WERK-GEVERS-BIJDRAGEN	BIJDRAGEN BESCHERMDE	OVERHEIDS-BIJDRAGE	ANDERE INKOMSTEN	TOTAAL
EU27	10,4	5,4	10,3	1,0	27,1
EU15	10,7	5,5	10,7	0,9	27,8
BE	12,2	5,9	9,1	0,5	27,8
DK	3,8	6,8	20,1	1,9	32,5
DE	10,3	8,2	10,3	0,5	29,3
ES	10,8	3,4	7,8	0,5	22,6
FR	13,5	6,5	9,6	1,0	30,6
IT	11,0	4,2	11,2	0,4	26,8
LU	5,8	5,4	9,4	1,0	21,6
NL	10,6	10,5	7,0	4,2	32,2
FI	10,9	3,4	12,4	2,0	28,7
SE	13,8	3,3	16,2	1,0	34,2
UK	8,7	2,4	12,7	0,3	24,2

Bron: Eurostat + FOD Sociale Zekerheid (voor België)

Figuur 5: Verdeling van de inkomsten van de sociale bescherming in % van het BBP in 2007

Figuur 5 toont ons dat in landen zoals Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Finland en Zweden, die het model van Lord Beveridge volgen, de financiering via de belastingen (overheidsbijdragen) de hoofdmoot vormt, en dat in de andere landen zoals België, Frankrijk en Spanje, die het model van Bismarck volgen, de sociale bijdragen (van de werkgevers en van de beschermde personen) de basis van het systeem vormen. In België vertegenwoordigen de werkgeversbijdragen een groot aandeel in de inkomsten van de sociale bescherming. Ze vertegenwoordigen meer dan 12% van het BBP tegenover een gemiddelde van 10,4% in de EU 27.

- Andere inkomsten
 - Overheids-bijdrage
 - Bijdragen beschermde
 - Werkgevers-bijdragen
- Bron: Eurostat + FOD Sociale Zekerheid

6.2. Totale uitgaven voor de sociale bescherming in de EU

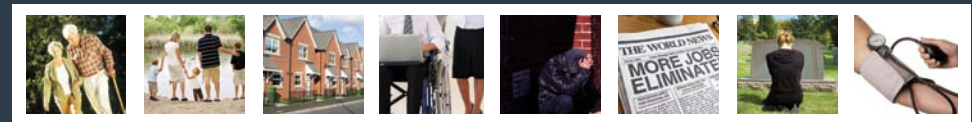
Het bruto binnenlands product (BBP) is een maat voor de economische activiteit. Het wordt gedefinieerd als de waarde van alle goederen en diensten die zijn geproduceerd op het grondgebied van een land, verminderd met de waarde van de goederen en de diensten die zijn gebruikt voor de productie ervan.

Gelet op de specifieke situatie van het Groothertogdom Luxemburg, waar de grensarbeid een belangrijk aandeel heeft in het BBP, is het moeilijker om dit land te vergelijken met de andere Europese landen, aangezien de in aanmerking genomen sociale bescherming zich beperkt tot de inwoners van het land.

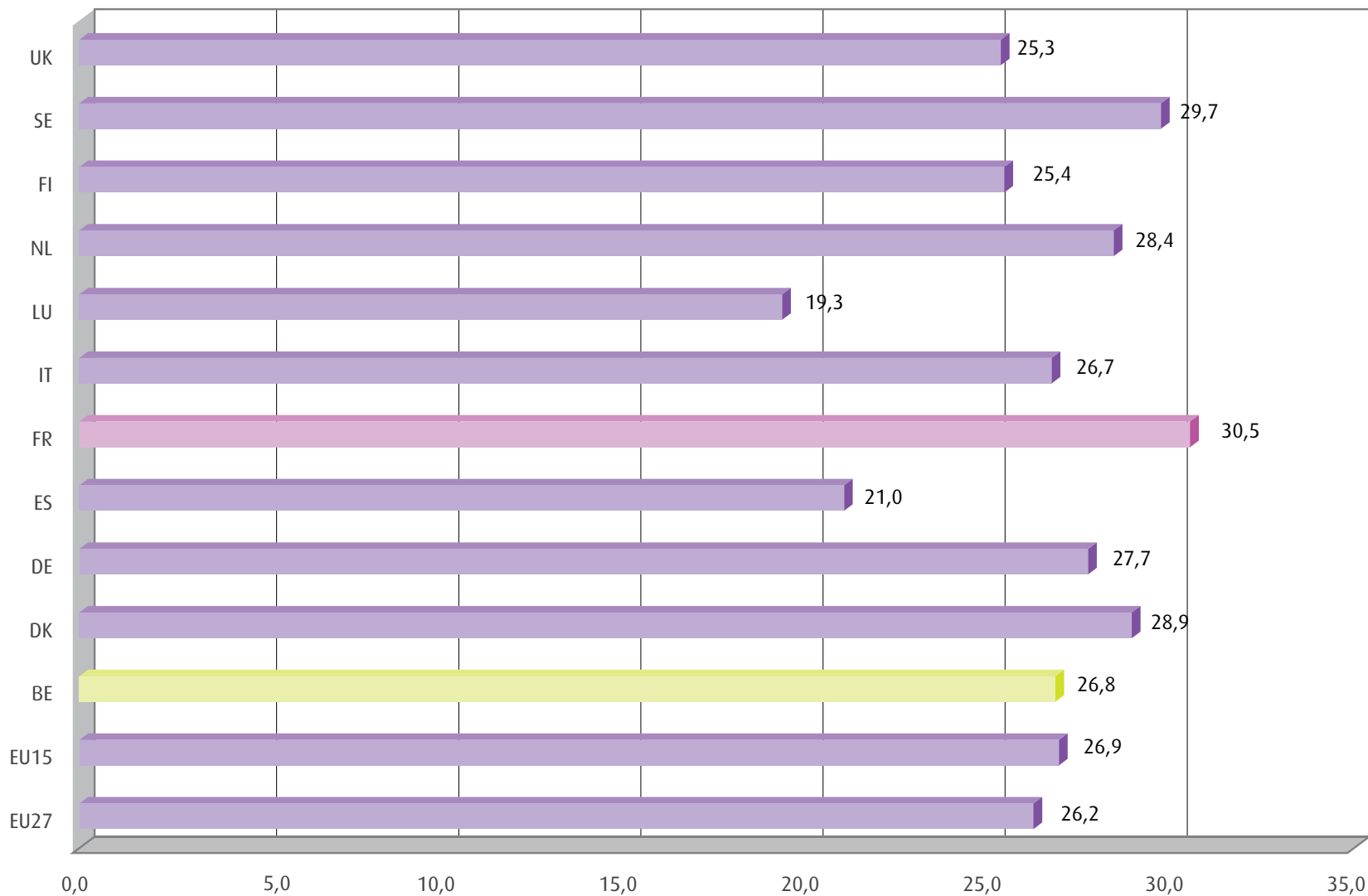
Tabel 6: Bedragen van de uitgaven voor de sociale bescherming in 2007

IN % VAN HET BBP	IN MILJOEN €	IN % VAN HET BBP
EU27	3.237.279	26,2
EU15	3.085.845	26,9
BE	89.865	26,8
DK	65.442	28,9
DE	673.448	27,7
ES	221.229	21,0
FR	577.816	30,5
IT	412.357	26,7
LU	7.239	19,3
NL	161.721	28,4
FI	45.614	25,4
SE	98.234	29,7
UK	516.729	25,3

Bron: Eurostat + FOD Sociale Zekerheid (voor België)

Figuur 6: Sociale uitgaven in % van het BBP in 2007

In 2007, vertegenwoordigden de uitgaven voor de sociale bescherming gemiddeld 26,2% van het BBP in de EU 27. België zit met 26,8% van het BBP in de Europese middenmoot, wat niet het geval is voor Frankrijk, dat 30,5% van haar BBP bereikt.

- UK
- SE
- FI
- NL
- LU
- IT
- FR
- ES
- DE
- DK
- BE
- EU15
- EU27

Bron: Eurostat + FOD Sociale Zekerheid

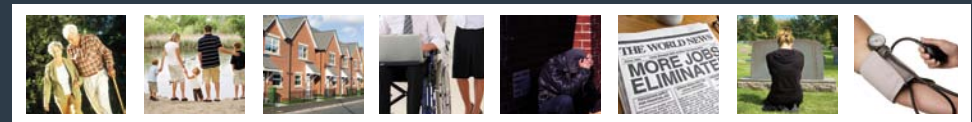
6.3. De sociale prestaties per risico in de EU

Tabel 7: Bedragen van de sociale prestaties per risico in % van het BBP in 2007

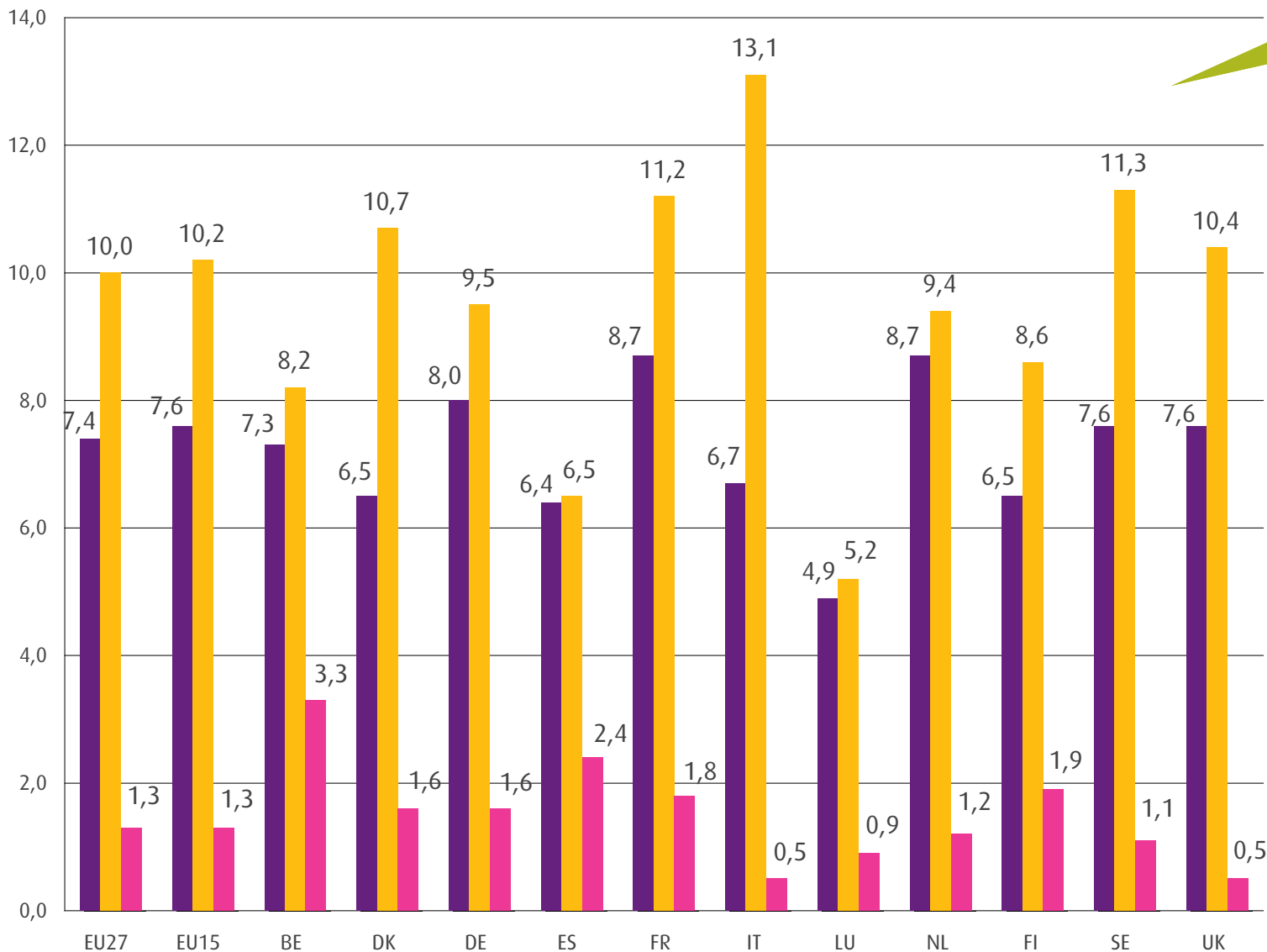
Aangezien de nominale bedragen moeilijk te interpreteren zijn, gelet op de verschillen tussen de landen (zoals de grootte, enz.), geven we enkel de bedragen in % van het BBP weer. Een vergelijking op basis van het BBP laat beter toe de landen te vergelijken, aangezien er proportioneel wordt vergeleken op basis van de nationale 'rijkdom'.

IN % VAN HET BBP	ZIEKTE/ GENEES- KUNDIGE VERZORGING	INVALIDITEIT	OUDERDOM	OVERLEVING	GEZIN/ KINDEREN	WERKLOOS- HEID	HUISVESTING	NEGSU
EU27	7,4	2,0	10,0	1,7	2,0	1,3	0,6	0,3
EU15	7,6	2,1	10,2	1,7	2,1	1,3	0,6	0,3
BE	7,3	1,8	8,2	2,0	2,1	3,3	0,1	0,7
DK	6,5	4,2	10,7	0,0	3,7	1,6	0,7	0,7
DE	8,0	2,0	9,5	2,1	2,8	1,6	0,6	0,2
ES	6,4	1,6	6,5	1,9	1,2	2,4	0,2	0,3
FR	8,7	1,8	11,2	1,9	2,5	1,8	0,8	0,5
IT	6,7	1,5	13,1	2,5	1,2	0,5	0,0	0,1
LU	4,9	2,3	5,2	1,9	3,2	0,9	0,1	0,4
NL	8,7	2,5	9,4	1,4	1,6	1,2	0,4	1,7
FI	6,5	3,1	8,6	0,9	2,9	1,9	0,2	0,5
SE	7,6	4,4	11,3	0,6	3,0	1,1	0,5	0,6
UK	7,6	2,4	10,4	0,8	1,5	0,5	1,4	0,2

Bron: Eurostat + FOD Sociale Zekerheid (voor België)

Figuur 7: Verdeling van de sociale prestaties per risico in % van het BBP in 2007

Figuur 7 toont ons dat België in het Europese gemiddelde zit voor de geselecteerde functies, met uitzondering van de werkloosheid. Achter dit verschil gaat onder andere het feit schuil dat in het Belgische systeem de uitkeringen voor langdurig werklozen verder geboekt blijven worden onder de functie 'werkloosheid', terwijl de langdurig werklozen in andere landen om institutionele redenen na een zekere tijd worden opgenomen in andere functies (sociale bijstand of andere functies). Toch blijft de situatie van België specifiek, met een hoge inactiviteitsgraad in de oudste groepen van de actieve bevolking ten opzichte van de andere landen van de Unie.

- Ziekte/Geneeskundige verzorging
- Ouderdom
- Werkloosheid

Bron: Eurostat + FOD Sociale Zekerheid

7. Bibliografie

- Eurostat, ESSOBS-handleiding, 2008.
- Jean-Christophe Wérenne, Notions de sécurité sociale, januari 2006.
- Michaël Pirson (FOD Sociale Zekerheid), SESPROS en Belgique : Quelques pistes de développements méthodologiques, 2008.
- FOD Sociale Zekerheid, Alles wat je altijd al had willen weten over de sociale zekerheid, juli 2008.

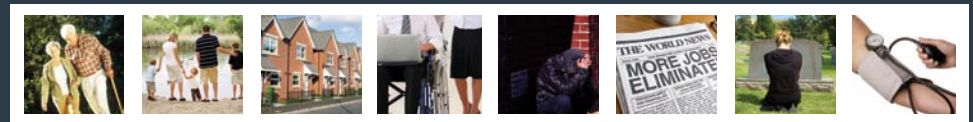
Websites

http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/esspros/info/data/esspros_public_data/publication/index.htm

http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/esspros/library?l=/4_publications/esspros_manual_1996/ks-ra-07-027-en/_FR_1.0_&a=d

<http://www.plan.be/databases/PVar.php?VC=MODRESV&DB=MOD&lang=nl>

<http://eur-lex.europa.eu/nl/treaties/dat/11957E/tif/11957E.html>

8. Afkortingen

ACTIRIS - Brusselse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling

ADG - Arbeitsamtes der Deutschsprachigen Gemeinschaft
(Agentschap voor arbeidsvoorziening voor Duistalige)

BBP - Bruto binnenlands product

BGHM - Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij

EFTA - European Free Trade Association

ESSOBS - Europees systeem van geïntegreerde statistieken voor de sociale bescherming

EUROSTAT - Statistisch bureau van de Europese Unie

FOD - Federale Overheidsdienst

FOREM - Waalse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding

IGO - Inkomensgarantie voor ouderen

Kind en Gezin - Vlaamse openbare instelling voor hulp en advies over
welzijn van kinderen

NEGSU - Niet elders geklasseerde sociale uitsluiting

NMBS - Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

ONE - Office de la Naissance et de l'Enfance (instelling voor hulp en advies over
welzijn van kinderen in de Franse Gemeenschap)

RVA - Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

SWL - Société Wallonne du Logement (Waalse huisvestingsmaatschappij)

VDAB - Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

VMSW - Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen

EU - Europese Unie

EU 15 - De 15 landen van de Europese Unie vóór 1/5/2004 (België, Duitsland,
Spanje, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal,
Finland, Denemarken, Zweden en het Verenigd Koninkrijk)

EU 27 - De 27 landen van de Europese Unie

BE - België

DE - Duitsland

DK - Denemarken

ES - Spanje

FI - Finland

FR - Frankrijk

IT - Italië

LU - Luxemburg

NL - Nederland

SE - Zweden

UK - Verenigd Koninkrijk

Federale Overheidsdienst
Sociale Zekerheid

© 2010

FOD Sociale Zekerheid

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
Kruidtuinlaan 50, bus 115
1000 Brussel
www.socialsecurity.fgov.be
dg-soc@minsoc.fed.be
dg-strat@minsoc.fed.be

Verantwoordelijke uitgevers Jan Bertels & Tom Auwers

Redactie Christel Nuyens, Dirk Moens & Michel Mingiedi

Eindredactie DG Sociaal Beleid & DG Beleidsondersteuning

Vertaling Vertaaldienst

Opmaak Dienst Communicatie